

PAŃSTWOWA WYŻSZA SZKOŁA ZAWODOWA W KONINIE
ДЕРЖАВНА ВИЩА ПРОФЕСІЙНА ШКОЛА В КОНІНІ
UNIwersytet Narodowy w Użhorodzie
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
PAŃSTWOWY UNIwersytet Pedagogiczny
ІМЕНІ ВОДНА СМІЕЛНІСЬКІЕГО В МЕЛІТОПОЛУ
МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛНІЦЬКОГО
AKADEMIA KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO W CHERSONIU
ХЕРСОНСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ
PAŃSTWOWY UNIwersytet Pedagogiczny w Krzywym Rogu
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

PARADYGMATYCZNE ASPEKTY I DYLEMATY ROZWOJU NAUK I EDUKACJI

Pod redakcją:
Jan Grzesiak, Ivan Zymomyra, Vasyl Ilnytskyj

ПАРАДИГМАТИЧНІ АСПЕКТИ Й ДИЛЕМИ РОЗВИТКУ НАУКИ ТА ОСВІТИ

За редакцією:
Ян Гжесяк, Іван Зимомря, Василь Ільницький

Konin – Użhorod – Melitopol – Chersoń – Krzywy Róg
2019

Конін – Ужгород – Мелітополь – Херсон – Кривий Ріг
2019

УДК 37.013:001(08)

П 18

Парадигматичні аспекти й дилеми розвитку науки та освіти [монографія] / [за ред.: Я. Гжесяк, І. Зимомя, В. Ільницький]. Конін – Ужгород – Мелітополь – Херсон – Кривий Ріг: Посвіт, 2019. 306 с.

Paradygmaticzne aspekty i dylematy rozwoju nauk i edukacji [monografia] / [red.: J. Grzesiak, I. Zymomya, W. Ilnytskyj]. Konin – Użhorod – Melitopol – Chersoń – Krzywy Róg: Posvit, 2019. 306 s.

ISBN

Kolegium redakcyjne:

dr hab., prof. **J.Grzesiak**; dr hab., prof. **P.Goldyn**; prof. dr hab., prof. **I.Zymomya**; dr hab., prof. **M.Zymomya**; dr hab., prof. **W.Ilnytskyj**; dr hab., **Z. Jasiński**; dr hab., prof. **P. Prusak**; dr hab., prof. **J.Kuzmenko**; dr hab., prof. **O.Newmerżycka**; dr **O.Zymomya**; dr **M.Pahuta**.

Redakcyjna kolegia:

д-р габ, проф. **Я.Гжесяк**; д-р габ, проф. **П.Голдин**; доктор філологічних наук, проф. **І.Зимомя**; доктор філологічних наук, проф. **М.Зимомя**; доктор історичних наук, проф. **В.Ільницький**; д-р габ, проф. **З. Ясінські**; д-р габ, проф. **П. Прусак**; доктор педагогічних наук, проф. **Ю.Кузьменко**; доктор педагогічних наук, проф. **О.Невмержицька**; кандидат філологічних наук, доц. **О.Зимомя**; кандидат педагогічних наук, доц. **М.Пагута**.

Recenzenci:

dr hab., prof. Zenon Jasiński

dr hab., prof. Ihor Dobriański

Рецензенти:

д-р габ., проф. Зенон Ясінські

д-р педагогічних наук, проф. Ігор Добрянський

ISBN

© Я. Гжесяк, І. Зимомя, В. Ільницький, 2019
© Посвіт, 2019

ЗМІСТ

ІСТОРИЧНІ НАУКИ. ПЕДАГОГІКА. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА. ФІЛОЛОГІЯ

Алексєєнко-Лемовська Л. Педагогічна майстерність і педагогічна творчість як складові професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти.....	5
Бєлікова І., Плужнікова Т., Ляхова Н. Фінансовий менеджмент як необхідна складова при підготовці керівних кадрів для сфери охорони здоров'я в умовах реформування.....	18
Голованова І., Товстяк М., Краснова О. Технологія структурування змісту навчального матеріалу дисциплін з менеджменту освіти.....	25
Гричаник Н. Шкільний аналіз художнього твору: методична парадигма.....	36
Goldyn P. Książki sanitarne jako źródło do dziejów szkolnictwa w Polsce w pierwszej połowie XX wieku – studium interdyscyplinarne.....	46
Grzesiak J. Interdyscyplinarne aspekty kształtowania kompetencji badawczych (przyszłych) nauczycieli.....	54
Даниско О., Корносенко О. Аналітичні аспекти використання хмарних технологій у системі вищої освіти майбутніх фахівців фізичної культури.....	65
Зайцева Ю. Специфіка фахової діяльності вчителя фізичної культури в режимі навчального дня й у позакласний час.....	77
Зумомря М., Зумомря І. Kazimierz Denek's conception of education in the context of contemporary tendencies.....	89
Зякун А. Видавнича діяльність Києво-Печерської лаври як пам'ятка культурно-історичної спадщини України.....	97
Jasiński Z. Animacja i integracja środowisk szkolnych i środowisk lokalnych poprzez realizację unijnych projektów w obszarze edukacji.....	107
Конончук А. Соціально-педагогічні умови виховання дітей у багатодітній сім'ї.....	120
Конончук О. «Готовність до попередження агресивної поведінки дошкільників у контексті професійної підготовки майбутнього вихователя».....	132
Кузьменко Ю., Пагута М., Ільницький В. Вплив реформ 1959–1969 рр. на підготовку вчителів трудового і виробничого навчання.....	143
Prusak P. Aktywność młodzieży na rzecz malej ojczyzny.....	156
Тарасенко Г., Мудрак О., Мудрак Г., Нестерович Б. Екологізм освітнього процесу як запорука успішного світоглядного виховання молодих поколінь.....	163
Ткачук С., Філімонова І. Методологічні підходи до проблеми формування професійної компетентності майбутніх фахівців харчової галузі у вищих педагогічних навчальних закладах.....	175
Чупахіна С. Формування інклюзивної компетентності майбутніх учителів в умовах розвитку сучасної освіти.....	185
Шаболдов О. Художні засоби творення героїчного в поезії Олега Ольжича.....	196

Шелестова Л. Вплив педагогічних технологій на розвиток творчих здібностей старшокласників в умовах профільного навчання.....	205
Яровенко Т. «Прекрасна пластика і контур строгий...» (сонет у творчості Яра Славутича).....	216

КРАЄЗНАВСТВО. ТУРИЗМОЗНАВСТВО. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ

Абдуллаєв А., Ребар І. Організація та методика фізичного виховання студентів ЗВО засобами вільної боротьби.....	226
Арсененко І., Донченко Л., Донець І. Функціональні аспекти розвитку сільського зеленого туризму в Запорізькій області.....	240
Габчак Н., Дубіс Л. Туристична привабливість транскордонних територій України та Румунії (на прикладі Закарпаття).....	251
Гришко С., Зав'ялова Т., Тамбовцев Г. Сучасний геокологічний стан ґрунтів м. Мелітополь та Мелітопольського району Запорізької області.....	260
Іванова В., Непша О., Сапун Т. Основні показники морфометрії та гідрологічного режиму річок Північно-Західного Приазов'я.....	272
Непша О., Прохорова Л. Фактори, які визначають стабільність акумулятивних форм берегової зони Північного Приазов'я.....	284
Чир Н., Мельник А. Стратегічні імперативи розвитку туризму в Україні (на прикладі Закарпатської області) в контексті світових тенденцій.....	299
Відомості про авторів.....	313

ФУНКЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ У ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ

Сільський зелений туризм (СЗТ) є одним із найперспективніших видів відпочинку як в Україні в цілому, так і Запорізькій області зокрема. Суспільне значення функціональної діяльності СЗТ як провідного чиннику формування економіки держави зумовлює створення системи заходів і методів управління в туристичній галузі [1].

Нормативно-правову базу з надання прав власникам сільських садиб надавати послуги у сфері СЗТ закріплено у Законі України «Про туризм» та «Про особисте селянське господарство» Для екологічного маркування садиб СЗТ запроваджено програму «Зелена садиба» [1; 8; 9; 11].

У 1996 р. з метою розвитку СЗТ в Україні було створено громадську неприбуткову організацію – «Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні». Функціональна діяльність якої спрямована на популяризацію відпочинку в українському селі, розвиток сільської інфраструктури та зайнятості населення, збереження культурної спадщини та довкілля [1; 4].

На основі міждержавних стандартів на туристсько-екскурсійне обслуговування, стандартів країн-членів Європейської федерації сільського та фермерського туризму EUROGITES та закону «Про туризм» даною організацією у 2008 р. було затверджено Програму добровільної категоризації у сфері СЗТ «Українська гостинна садиба» [1; 4].

В Україні для розвитку СЗТ визначено п'ять регіонів (без урахування території Автономної Республіки Крим):

- Західний регіон (Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська та Чернівецька області) – посідає перше місце за популярністю та наданням послуг, в межах якого функціонують 1077 сільських господарств;

- Центральний регіон (Київська, Житомирська, Кропивницька, Полтавська, Січеславська, Сумська, Черкаська та Чернігівська області) – другий за розвитком СЗТ, діють 273 садиби;

- Поділля (Вінницька, Тернопільська та Хмельницька області) – послуги на відпочинок у сільських садибах пропонують 130 господарств;

- Південний регіон (Запорізька, Луганська і Харківська області) – сконцентровано 30 садиб СЗТ [1; 4].

Розвиток СЗТ в Україні і її регіонах забезпечує наявний міцний туристичний потенціал. Значної актуальності дані питання набувають в індустріальних регіонах, до якої відноситься і Запорізька область. Запорізька область посідає особливе місце в історії становлення незалежної України, входить до числа регіонів – «локомотивів» соціально-економічного розвитку держави та прагне більш активно задіяти наявні можливості задля поліпшення добробуту кожного мешканця в тому числі за умови розвитку туристичної галузі і СЗТ – зокрема.

Запорізька область відповідає адміністративній одиниці України, яка утворена 10 січня 1939 року, її площа становить 27,1 тис. км² (4,5% території України). Межує з

Дніпропетровською, Донецькою, Херсонською областями, південний кордон пролягає уздовж узбережжя Азовського моря.

За адміністративно-територіальним поділом Запорізька область складається з 20 районів: Більмацький, Бердянський, Василівський, Великобілозерський, Веселівський, Вільнянський, Гуляйпільський, Запорізький, Кам'яно-Дніпровський, Мелітопольський, Михайлівський, Новомиколаївський, Орхівський, Пологівський, Приазовський, Приморський, Розівський, Токмацький, Чернігівський, Якимівський. У межах регіону налічується 5 міст обласного підпорядкування (Запоріжжя, Бердянськ, Енергодар, Мелітополь, Токмак), 7 районного підпорядкування (Запоріжжя, Бердянськ, Енергодар, Мелітополь, Токмак), 23 селища міського типу, 263 сільські ради, 914 сільських населених пунктів. Обласний центр – м. Запоріжжя з чисельністю населення 781,7 тис. осіб. До структури влади Запорізького регіону входять: Запорізька обласна державна адміністрація, Запорізька обласна рада, міські ради, управління та адміністрації, територіальні громади [5].

Місце розташування Запорізької області – помірні широти та степова зона між 46° 15' та 37° 15' східної довготи. Протяжність з півночі на південь близько 200 км, зі сходу на захід – 235 км. Знаходиться на південному сході України, степовій зоні південноукраїнських чорноземів, між нижніми течіями р. Дніпра й Азовським морем. Клімат – помірно-континентальний, характеризується чітко визначеною посушливістю [7; 17; 20].

Регіон дослідження має унікальне економіко-географічне положення, де південні кордони омиваються водами Азовського моря, берегова лінія в межах області складає 300 км. Північно-західну частину області охоплює басейн р. Дніпро, складається з Каховського та Дніпровського водосховищ, трьох середніх річок (річки Молочна, Конка, Гайчур) і 118 малих річок з 28 водосховищами та 849 ставками [5; 20].

Природне та соціально-економічне середовище Запорізької області надає унікальні умови та ресурси для функціонування малого підприємництва у СЗТ.

До складу природно-заповідного фонду (ПЗФ) Запорізької області на 01.01.2018 р. входять 347 об'єктів загальною площею понад 150 тис. га (заповідність області становить 4,61 %), що належать до 9 категорій ПЗФ. На території області розташовано 23 об'єкти загальнодержавного значення та 324 – місцевого значення [15; 19].

На території дослідження знаходяться 5 водно-болотних угідь міжнародного значення офіційно визнаних Рамсарською конвенцією – «Молочний лиман», «Обітчна коса та Обітчна затока», «Бердянська затока та Бердянська коса», «Архіпелаг Великі і Малі Кучугури» та «Заплава Сім Маяків», загальною площею 36014,25 га. За визначенням Рамсарської конвенції Каховське водосховище (площа складає 6600 га) є першочинною територією водно-болотних угідь. В межах водно-болотних угідь розташовані об'єкти ПЗФ загальнодержавного значення, а саме: заказники «Великі та Малі Кучугури», «Коса Обітчна», «Заплава р. Берда», «Молочний лиман», Приазовський НПП, НПП «Великий луг» [15; 19].

На державному обліку Запорізькій області перебуває 8031 історико-культурна пам'ятка: 1677 – історії, 6276 – археології, 78 – монументального мистецтва. До Державного реєстру національного культурного надбання України занесено 18 пам'яток області: 8 пам'яток археології (пам'ятки національного культурного надбання – залишки городища, кургани, курганні могильники Канат-Могила та

Попівські могили у Бердянському районі; Куляб-Могила у Михайлівському районі; Солоха та Мамай-гора у Кам'янсько-Дніпровському районі; Цимбалові могили у Великобілозерському районі; археологічний комплекс пам'яток «Лиса Гора» у Василівському районі та 4 пам'ятки історії. В регіоні є 3 заповідники: державний історико-археологічний заповідник «Кам'яна Могила» (біля м. Мелітополь), Національний заповідник «Хортиця», історико-архітектурний музей-заповідник «Садіба Попова» (м. Василівка) [15; 19].

Майже 15 % площі Запорізької області складають курортні та рекреаційні території. На території розвідані та використовуються мінеральні води та лікувальні грязі; озокерит та спелеотерапія використовуються в оздоровчих і лікувальних цілях.

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.96 № 1576 до курортних віднесені населені пункти області: с.Новокостянтинівка та с.Строганівка (Приазовський район), м. Приморськ, смт. Кирилівка (Якимівський район). Згідно з Законом, прийнятим Верховною Радою України від 11.01.2005 № 2305-IV м. Бердянськ отримав статус курорту державного значення [5; 7].

У Запорізькій області зареєстровано 14 обласних осередків козацьких організацій, які налічують понад 7 тис. козаків. Діє цільова регіональна програма, яка спрямована на впровадження ефективного механізму взаємодії органів державної влади та козацьких громадських організацій з розвитку історичних, патріотичних, духовних та культурних традицій козацтва [5].

З метою формування позитивного туристичного іміджу традиційним на Запоріжжі стало проведення культурно-мистецьких заходів Всеукраїнського, міжнародного та обласного значення. На розвиток та популяризацію аматорського мистецтва спрямовані: Всеукраїнські фестивалі виконавчого мистецтва («Акорди Хортиці», Регіональний тур фестивалю народної хореографії ім. П. Вірського, фестиваль духової та естрадної музики «Таврійські сурми» в м. Мелітополі, фестиваль дитячої естрадної творчості «Топ-Топ» в м. Бердянську); Міжнародні фестивалі («Джаз-форум» в м. Бердянську, духовного співу в м. Запоріжжі, кінофорум «Бригантина»); обласний фестиваль «Поетичний травень». Проводяться Всеукраїнські мистецькі акції «Український рушничок» Героя України народної майстрині Віри Роїк та «Рушник національної єдності», що є додатковим стимулом для любителів СЗТ обрати саме Запорізьку область для відпочинку [16; 17].

Департамент культури, туризму, національностей та релігій Запорізької обласної державної адміністрації, який впроваджує державну політику у сферу культури і мистецтва, охорону культурної спадщини, туризму та курортів; збереження та розвитку традицій і культуру української нації, етнічної, культурної та мовної самобутності корінних народів і національних меншин; бере участь у реалізації міжнародних проектів у сфері культури, туризму, курортів та охорони культурної спадщини; організації та проведенні вітчизняних і міжнародних виставок, виставок-ярмарків, методичних і науково-практичних семінарів, конференцій тощо. В кожному районі Запорізької області функціонують туристичні інформаційні центри [16; 17].

Станом на 2018 р. у регіоні дослідження налічується 34 садиби СЗТ, які надають послуги з тимчасового розміщення, харчування, традиційних видів сільськогосподарської діяльності, організації відпочинку тощо. Необхідно зазначити,

що кількість даних малих підприємств в регіоні дослідження постійно збільшується: у 2010 р. – 19 підприємств, у 2011 р. – 20, у 2012 р. – 22, 2013 р. – 22, 2014 р. – 30 [4].

Функціонування у Запорізькій області СЗТ сприяє залученню туристів і екскурсантів до даного виду туристичної діяльності. Окрім проживання, харчування, традиційної кухні, відвідувачам пропонується відпочинок на берегах річок або узбережжі Азовського моря, біля вогнища, прогулянки лісом, рибальство, мисливство, екскурсійні програми – знайомлення з сільськими краєвидами.

Розташування садіб СЗТ в межах Запорізької області нерівномірне. Найбільша їхня кількість сконцентрована на узбережжі Азовського моря: у Приазовському районі (найбільш відвідувані «Гніздо лелеки» та «Морський бриз» (с. Новокостянтинівка), «Мальва» (с. Степанівка Перша), у Мелітопольському районі (найвідоміші «Гостини у Валентини» (м. Мелітополь), «Алея Троянд» (сmt. Мирне), «Сосновий бурштин» (с. Сосновка), «Цілющі джерела» (с. Семенівка); Запорізькому районі (найбільш відвідувані приватні садиби СЗТ у с. Широке та с. Сонячне) та ін.

Розвиток СЗТ також забезпечує етнокультурний потенціал Запорізького регіону, який представлений етносадибами «Грецьке подвір'я» (с. Новомлинівка, Розівський район), «Албанська садиба» (сmt. Приазовське, Приазовський район), «Етноподвір'я менонітів» (с. Ручаївка, Запорізький район), Молочанським Менонітським центром (м. Молочанськ, Токмацький район) та ін.

У 2017 р. в регіоні дослідження для майбутніх господарів садіб СЗТ створено «Школу агротуризму» на базі Центру зеленого туризму «AQUAZOO-ПЕТРОПОЛЬ» (с. Петрополь Запорізького району). Це соціальний проєкт, який спрямований на навчання молоді основам організації та веденню успішного бізнесу у розвитку СЗТ. Він допомагає жителям села, студентам, безробітним, звільненим бійцям АТО працевлаштуватися через зайняття підприємницькою діяльністю [17].

В Мелітопольському районі з 2018 р. діє громадська організація «Чарівна Таврія», діяльність якої спрямована на організацію та проведення національно-культурних заходів на базі об'єктів туристичної галузі з метою популяризації, подальшого розвитку СЗТ та створення нових робочих місць [4; 17].

Зазначимо, що неофіційно приймаючих туристів у садибах дуже багато і особливо в приморських районах регіону дослідження. Переважно, це сучасні будинки двох- або триповерхові з євроремонтом, де є ресторан, сауна, більярд.

СЗТ стрімко набирає обертів у Запорізькій області не тільки серед відпочиваючих, але й серед представників бізнесу. За даними Департаменту економічного розвитку і торгівлі Запорізької облдержадміністрації визначено, що у рамках Комплексної програми розвитку малого і середнього підприємництва у Запорізькому регіоні на 2017–2018 роки на розвиток СЗТ було виділено майже 300 тис. грн. з обласного бюджету [23].

Садиби СЗТ пропонують різноманітний відпочинок, що поєднується з відвідуванням туристичних об'єктів, таких як національний історико-археологічний заповідник «Кам'яна Могила» в Мелітополі, державного історико-архітектурного музею-заповідника «Садиба Попова» у Василівці, місця розташування Хортицької, Томаківської, Покровської та Чортомлицької Січі під Нікополем, могили кошового отамана Івана Сірка.

У туристів є можливість відчути на собі особливості сільського побуту: залучення до рибної ловлі, збиранні урожаю, різьбі по дереву, гончарстві, плетінні з очерету та в інших народних ремеслах. У сільських зелених садибах «AQUAZOO-Петрополь», «Єнотова хата», «Хутор Петерсона» є контактний зоопарк. У деяких садибах відтворено побут українського села та історичний портрет запорізького селянина (с. Гусарка). У Приморському та Приазовському районах користуються популярністю фотополювання на птахів та рибальство (с. Чкалове, с. Новокостянтинівка, с. Салтичія). В с. Атманай Якимівського району працює «Зелена садиба Атманая», яка пропонує літній відпочинок для дітей під час канікул, проводяться майстер-класи, виховні, спортивно-розважальні заходи, екскурсії, еколого-дослідницькі свята та діють мовні табори [4; 17; 20].

Господарі садіб організують водолікування цілющими джерелами, грязями Молочного лиману; полювання на качку, зайця, лисицю і кабана в мисливських господарствах. У Бердянському, Приазовському та Більмацькому районах поєднують рибальський туризм з СЗТ як на Азовському морі, на р. Дніпро, так і в спеціально зарибнених ставках. У с. Салтичія Чернігівського району для рибалок створено комплекс «Великий став», де є автостоянка, будиночки для проживання, зручні місця для лову коропа, білого амура, товстолобика, сома [7; 20].

Унікальність Приазовського району проявляється в тому, що тут можливо поєднати СЗТ з відпочинком на морі, рибальством, лікуванням та екскурсіями (с. Новокостянтинівка в садібі «Морський бриз»). Іноземці та городяни з задоволенням живуть у сільській садібі, допомагають господарям в сільськогосподарській діяльності.

У с. Чкалове Приазовського району відремонтовано будинок відомого мандрівника Федора Конюхова, село відвідують не тільки туристи з України, але і з різних країн Європи. Цікавим є розроблений маршрут «Мала батьківщина Конюхова» в області [17; 20].

При сприянні обласної влади функціонує великий осередок садіб у Мелітопольському районі, де вже зареєстровано 7 садіб СЗТ: «Алея троянд» (сmt. Мирне), «Сосновський бурштин» (с. Сосновка), «Перлина степу» (с. Тамбовка), ферма-зоопарк «Страус-Юг» і «Гостини у Валентини» (м. Мелітополь), «Медландія» (с. Тихонівка), «На хуторі» (с. Оленівка). Функціонування кожної садіби має свою особливість: зелена садиба «Гостини у Валентини» пропонує відвідувачам соляну кімнату; «Алея троянд» знаходиться недалеко від заповідника «Кам'яна Могила», тому туристи мають можливість відвідати визначні пам'ятки історичного минулого. Садиба «Перлина степу» пропонує гостям активний відпочинок – прокат велосипедів, байдарок та іншого спортивного спорядження. А унікальність садіби СЗТ «Сосновський бурштин» – це сон на вуликах та послуги апітерапії [1; 18; 20].

Запорізька область з давніх пір славилася медом і виробництвом продуктів бджільництва, які корисні людині для лікування багатьох хвороб. Тому перспективним напрямком СЗТ є як відпочинок на пасіках з оздоровленням, де застосовуються сон на вуликах і апітерапія. У садібі «Медова хата» (с. Мала Токмачка Оріховського району) розташована пасіка на 270 вуликів, де встановлені дерев'яні будиночки для сну і лікування. На території садіби засіяні лікувальні та медоносні трави. Окрім того,

туристи можуть покрутити медогонку і добути собі запашного меду власноруч. У штати садиби працює лікар, який надає консультації з апітерапії [1; 16; 18].

Гостинно туристів приймає садиба «Українське подвір'я XIX століття» у м. Токмак, яка функціонує з 2015 р. і вражає водяним млином, справжньою кузнею, ставком, вітряком, стилізованою церквою, музеєм речей XIX сторіччя. Також господарі проводять майстер-класи з різьби по дереву, лозоплетіння, народної вишивки, ковальства тощо.

У садибі СЗТ с. Соколівка Вільнянського району Запорізької області господарі, під час екскурсії демонструють відвідувачам: ділянки із овочевими культурами (картопля, капуста, баклажани, томати, кріп) та цукровою кукурудзою, які вирощуються за органічною технологією; насадження із лікарськими травами (м'ята, меліса, шавлія, орегано, чебрець, душиця, морандо бергамотовий та ін.) [1; 18].

У с. Червонокозацьке Вільнянського району запроваджено проект «Етносело», який залучає до СЗТ людей з обмеженими можливостями, що спрямовано на підвищення зайнятості малорухливих груп населення області. Це, не повний перелік сільських зелених садиб, які усе частіше обирають туристи для відпочинку.

Проведені дослідження дозволяють визначити, що в Запорізькій області власники садиб СЗТ, які приймають туристів, на присадибних ділянках вдосконалюють структуру посівів з урахуванням потреб відпочивальників, розширюють асортимент фруктових дерев, овочевих культур, ягідників тощо; заводять тепличне господарство, урізноманітнюють і розвивають присадибне тваринництво, що підвищує рівень аграрного виробництва і культури та сприяє розвитку даного виду туристичної діяльності.

За даними Державної організації «Регіональний фонд підтримки підприємництва в Запорізькій області» станом на 2018 р. в Запорізькій області вже 20 об'єктів СЗТ мають сертифікати якості міжнародного зразку [17].

Місто Мелітополь та Мелітопольський район цікаві за різноманітністю видів туризму, які розвиваються на їх території в т. ч. і СЗТ. В Мелітопольському районі достатньо об'єктів туризму, що дає можливість розвивати туристичну діяльність міста, району та розробляти нові туристичні маршрути на державному, регіональному і місцевому рівнях.

У м. Мелітополь проводиться багато фестивалів, в яких беруть участь усі національно-культурні товариства: щорічний фестиваль меду «МЕДОВО!», щорічний ярмарковий фестиваль «Черешнево», фольклорний етнофестиваль «Інтерсвято осенини в колі дружньої родини», міський фестиваль «Різдвяні передзвони».

На наш погляд, особливої уваги заслуговує функціонування садиби зеленого туризму «Гостини у Валентини», яка створена у 2006 році, знаходиться в м. Мелітополь Запорізької області. Власниця садиби Валентина Андріївна Єрмак є головою громадської організації СЗТ Мелітопольщини «Чарівна Таврія» та членом міської координаційної ради з розвитку бізнесу у м. Мелітополі [1; 13].

Садиба «Гостини у Валентини» має 7 кімнат (2 кімнати «люкс») для розміщення 26 осіб та окрему кухню в українському стилі. Номери для гостей знаходяться у дерев'яних будинках, меблі всі зроблені з дерева. Є окрема кімната для молодят. Кожна кімната садиби має односпальні ліжка (при потребі з них легко можна зробити

двоспальні), шафи для одягу. Номери «люкс» обладнані двоспальними ліжками, шафами для одягу, санвузлом, спільна ванна кімната з душем, туалет, умивальник. Окрасою приміщення садиби є величезний камін, який надає затишок та тепло домашнього вогнища. Опалення садиби: автономне, при потребі в кімнату можна поставити електрообігрівач. Водопостачання приватної садиби: холодна вода постійно, гаряча вода нагрівається у бойлері на 80 л. Безперебійне електричне постачання. Харчування: за бажанням туристи можуть самостійно готувати їжу на кухні. Сервіс, включений у вартість: виклик таксі, кабельне телебачення, інтернет Wi-Fi, користування праскою, феном. Прибирання кімнат, зміна рушників (2 на особу) – за потребою, постіль міняють – 1 раз на 5 днів. Є кухня для гостей: газова плита, холодильник, електрочайник, мийка, посуд; зал, обідній стіл та лави.

У 2007 р. була побудована сауна поряд з басейном, є баня. У 2011 р. відкрита «Соляна кімната», яка вкрита привозною сіллю (стеля, підлога, стіни) з м. Євпаторія. Кімната створена для дихання випарами солі, що визнано ефективним засобом у лікуванні багатьох хвороб та профілактики захворювань.

В садибі створено кімнату-музей, де знаходяться національна атрибутика з регіонів всієї України та рідкісні музейні експонати сім'ї Валентини Єрмак – сімейні фото, сорочки-вишиванки, рушники, іграшки, старовинні предмети побуту [13].

Господарі дозволяють брати з собою домашніх тварин на відпочинок. У садибі гостю пропонують смачні домашні українські страви та напої. Домашня атмосфера сприяє теплій розмові, обміном досвідом з попередніх подорожей.

На території садиби створені альтанки в українському стилі поряд з невеликою водоймою, є город та сад, де гостю пропонується зайнятися сільськогосподарською діяльністю. На подвір'ї садиби господарі займаються розведенням курей та кроликів.

Садиба має зручне розташування відносно крамниць та транспортної інфраструктури. Поруч з садибою знаходиться зупинка міського маршрутного таксі. Також недалеко розташована залізнична станція «Мелітополь» Південної залізниці, що зручно для тих хто подорожує залізничним транспортом [13].

Мелітопольщина завжди приваблює не тільки гостей з інших регіонів України, а й іноземців своєю колоритністю, традиціями, мальовничою природою, зонами відпочинку та гостинністю. Садибу «Гостини у Валентини» відвідують гості з Німеччини, Чехії, Фінляндії, Болгарії [13].

На території зеленої садиби «Гостини у Валентини» проводяться різні тематичні заходи, цікаві екскурсії, майстер-класи як для дітей так і дорослих.

Яскравою особливістю діяльності садиби «Гостини у Валентини» є відновлення стародавніх українських святкових традицій: 1. Святкування новорічних свят за народними традиціями: щедрівки, колядки, вертеп, вечорниці. 2. Зустріч весни та масове гуляння Масляної з організацією різних майстер-класів та ярмарок з куштуванням національних українських смаколиків. 3. Влітку здійснюється організація вечорниць, святкування зелених свят, організація велотурів, пішохідні прогулянки. 4. Організація в садибі весілля за народними традиціями. 5. Проведення тематичних українських свят із залученням майстрів народної творчості для проведення майстер-класів з народних промислів, з виробництва ляльок-мотанок та Різдвяного

янгола. Навчання історії становлення і розвитку регіону, українським традиціям і звичаям Мелітопольщини [13].

Гостинній садибі вистачає кваліфікованих спеціалістів, які вміють застосовувати отримані теоретичні знання на практиці. Очевидним є те, що лише фахівець зможе бути конкурентоспроможним на туристичному ринку СЗТ, здатним до активної роботи, постійного самовдосконалення, глибоко аналізувати ринкову ситуацію.

Садиба «Гостини у Валентини» пройшла добровільну категоризацію у сфері СЗТ «Українська гостинна садиба», де була відзначена третьою (найвищою) категорією

засобів розміщення – трьома квітками . Знак дає право господині повідомляти про відповідну якість житлових умов та рівень послуг у засобах реклами та інформації, встановлювати плату, зіставлену з його категорією тощо. Цей знак надається Спілкою сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні і може використовуватися як маркетинговий інструмент у зростанні популярності садиби [4; 13].

На території зеленої садиби проводяться семінари щодо розвитку СЗТ на території Мелітопольського району та Запорізької області. Постійними учасниками семінарів є господарі садиб СЗТ, бізнесмени, студенти та викладачі вищих навчальних закладів, ветерани АТО, які знайомляться з можливостями та особливостями організації та розвитку СЗТ у Запорізькій області.

Важливого значення для популяризації садиби власниками має рекламна діяльність: публікації рекламних матеріалів про послуги, що надаються; презентації послуг садиби під час виставкових заходів міжнародного, всеукраїнського та місцевого масштабу; проведення прес-турів для представників засобів масової інформації; поширення інформації через мережу Інтернет.

Функціональна діяльність малих підприємств СЗТ в Запорізькій області розглянута на прикладі садиби зеленого туризму «Гостини у Валентини». Проведені дослідження дозволяють визначити, що власниками надається повний комплекс туристичних послуг СЗТ: трансфер, проживання, харчування, оздоровлення, організація дозвілля (тематичні заходи, екскурсійні програми, майстер-класи та ін.), участь у господарських роботах.

Таким чином, для подальшого розвитку на території Запорізької області СЗТ необхідно створення мережі установ та організацій, які здатні об'єднати та підтримати такий різновид підприємницької діяльності: агенції сільського туризму, асоціації сприяння розвитку СЗТ, організаційні центри, спілки тощо.

У планах соціально-економічного розвитку Запорізької області визначені населені пункти, на території яких розвиток СЗТ є найбільш перспективним. Створення тут відповідної інфраструктури дозволить додатково залучити кошти під інвестиційні проекти щодо розвитку СЗТ, створення в регіоні дослідження показових садиб з елементами етнографії, формування екскурсійних маршрутів та програм.

На нашу думку, у Запорізькій області доцільним буде створення нових садиб СЗТ: на р. Качкарівка, у с. Новопетрівка і с. Качкарівка (Великобілозерський район); у заплаві р. Великий Утлюк поряд зі ставками Ізвестіївський, Білорецький, Озерневський з будівництвом станції човнів у с. Широке і с. Білорецьке (Веселівський район); у смт. Новомиколаївка (Новомиколаївський район); смт. Чернігівка (Чернігівський район); на

узбережжі Азовського моря у с. Строганівка, с. Ботієво, с. Райнівка (Приазовський район); на узбережжі Утлюцького лиману с. Богатир (Якимівський район); смт. Костянтинівка, с. Вознесенка, с. Тамбовка (Мелітопольський район).

Підприємці малого бізнесу можуть залучатися до рекреаційно-туристичного підприємництва та підсобної діяльності шляхом створення та функціонування підприємств національної кухні, виробництва та збуту виробів народних художніх промыслів, продажу туристичного спорядження [2; 4; 5].

Розвиток СЗТ пов'язаний з необхідністю обмеження негативного антропогенного впливу на навколишнє середовище та збереження екосистем для майбутніх поколінь шляхом раціонального використання природних ресурсів, впровадження новітніх екологічних технологій та ін. Перевагами СЗТ є те, що зберігаються природні заповідники та національні природні парки, унікальні природні ландшафти, розвиваються віддалені сільські поселення, що володіють культурно-історичної самобутністю, ремеслами та ін. Згідно з Концепцією сталого розвитку підприємства, що займаються організацією СЗТ, повинні вкладати інвестиції у розвиток зелених технологій, екологічної інфраструктури та модернізацію виробництва, використовуючи інструментарій чистого виробництва та впровадження чистих технологій [4; 6; 7].

Таким чином, стратегічна мета розвитку СЗТ та функціонування малих підприємств туристичної галузі в регіоні дослідження полягає в створенні продукту, конкурентоспроможного на регіональному, національному європейському і світовому ринках, здатного максимально задовольнити туристичні потреби населення, забезпечити на цій основі комплексний розвиток територій та їх соціально-економічних інтересів при збереженні екологічної рівноваги та історико-культурної спадщини. Подальший розвиток СЗТ буде здійснювати певний внесок у економіку Запорізької області: створення робочих місць, забезпечення фінансування, сприяння впровадженню нових бізнес-практик. Переваги розвитку СЗТ в Запорізькій області: впровадження нових можливостей для бізнес-сектору (в т. ч. малих підприємств); надання туристичних послуг для різних вікових категорій населення; покращення іміджу громади; виробництво предметів мистецтва та побуту; збереження природних ландшафтів та національної культури, нематеріальної спадщини.

СЗТ в Запорізькій області буде розвиватися за таких умов: активність громади, можливої транспортної доступності, функціонування туристично-інформаційних центрів, здійснення співпраці та партнерства в туристичній галузі, створення власного бренду, розробки нових туристичних продуктів, пропозиції якісних туристичних послуг.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арсененко І. А., Донченко Л. М., Донець І. А. та ін. Регіональні тенденції розвитку сільського зеленого туризму в Україні. *Word Science*. February 2019. 2(42), P. 9–12. DOI: https://doi.org/10.31435/rsqglobal_ws/28022019/6346.
2. Березін О. В. Мале підприємництво та зелений туризм: перспективи розвитку. *Вісник ДІТБ. Серія: Економіка, організація і управління підприємствами (в туристичній сфері)*. 2007. № 11. С. 93–97.
3. Власенко І. В. Стан підприємництва у сфері сільського зеленого туризму в Україні та за кордоном. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького*. 2016. С. 26–30.

4. ГО «Спілка сільського зеленого туризму України». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.greentour.com.ua>.
5. Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zoda.gov.ua/news/41721/u-zaporizkiy-oblasti-nabiraje-obertiv-rozvitok-zelenogo-silskogo-turizmu.html>.
6. Забуранна Л. В. Конкурентостійкість підприємств сільського зеленого туризму: теорія, механізм формування та управління [Монографія]. К.: ЦУЛ. 2018. 292 с.
7. Зайцева В. М., Корнієнко О. М. Сучасний стан курортно-туристичної сфери Запорізької області. [Електронний ресурс]. Режим доступу: file:///C:/Users/Lenovo/Desktop/eui_2015_3_11.pdf
8. Закон України Про внесення змін до Закону України «Про туризм». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2004. № 13, ст. 180.
9. Закон України Про особисте селянське господарство. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2003. № 20, ст. 232.
10. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. Чернівці: Книга ЧЧІ, 2003. 300 с.
11. Кравченко Н. Роль сільського туризму в розвитку регіонів Полісся. Ніжин. 2007. 250 с.
12. Марушевський Г., Хікман Д. Зелений» бізнес для малих і середніх підприємств. [Посібник]. Федерація канадських муніципалітетів / Проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст». 2017. 52 с.
13. Матеріали садиби СЗТ «Гостини у Валентини», м. Мелітополь. 2018.
14. Можливості працевлаштування молоді у сфері зеленого туризму: методичні рекомендації щодо започаткування власної справи / [за заг. ред. О.В. Кулініча]. Х.: Інститут соціальної політики регіону, 2011. 124 с.
15. Національний екологічний центр України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://nescu.org.ua/wp-content/uploads/report-of-bird-expert-on-2013-ffm.pdf>.
16. Новий день. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.noviden.org.ua/47831-silski-sadibi-gotovi-prijmati-zakordonnih-turistiv/>.
17. Офіційний сайт Запорізької облдержадміністрації. [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.zoda.gov.ua.
18. Портал Держдепо. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zp.depo.ua/ukr/zp/na-zaporizhzhji-vikladatimut-osnovi-zelenogo-biznesu-20170602582856>.
19. Природно-заповідний фонд Запорізької області. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://meriatokmak.gov.ua/index.php/2016-02-11-06-55-03/blagoustrij-mista/2918-prirodno-z-arovidnij-fond-zaporizkoji-oblasti>.
20. Скрипник Н. Я., Сердюк А. М. Рекреаційна географія. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 296 с.
21. Ткаченко Т. І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу: [монографія]. К.: КНТЕУ, 2009. 463 с.

22. Федорченко В. К., Пазенок В. С., Кручек А. О. та ін Туризмолія: концептуальні засади теорії туризму: [монографія]. К.: ВЦ «Академія», 2013. 368 с.

23. У Запорізькій області набирає обертів розвиток зеленого сільського туризму. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ns2.zoda.gov.ua/news/41721/u-zaporizkiy-oblasti-nabiraje-obertiv-rozvitok-zelenogo-silskogo-turizmu.html>.

24. Фарйон О. О. Зелений туризм и наалоговая политика в Україні. *Управління розвитком. Збірник наукових праць Харківського національного економічного університету*. 2013. № 6 (146). С. 78–81.

25. Фарйон О. О. Функціонування сільського зеленого туризму в Україні в умовах ринкової економіки. *Інноваційна економіка: всеукраїнський фаховий науково-виробничий журнал* [за ред. А. М. Стельмащук]. Тернопіль: Тернопільська державна с/г дослідна станція ІКСГП НААН, 2013. № 8(46). С. 183–185.